

A palliatív ellátás alapjai

Szerkesztette:
Dr. Hegedűs Katalin

Semmelweis Kiadó

TER
OX
ly

A Semmelweis Kiadó új szolgáltatásai:

- **könyveit, jegyzeteit kinyomtathatja digitális műhelyünkben!**

Rendelésfelvétel:

LEGENDUS
Könyvesbolt

Budapest, Nagyvárad tér 4.
Semmelweis Egyetem, NET Aula
Tel., fax: 210-4408

EOK
Könyvesbolt

Budapest IX., Tűzoltó utca 37–47.
Tel.: 459-1500/60000

- **nyomdai szolgáltatások!**

Tájékoztatjuk Tisztelt Olvasóinkat, hogy a Semmelweis Kiadó hivatalosan átvette a házi nyomda eddig végzett tevékenységeit.

Ezeket a továbbiakban digitális műhelyünk szolgáltatja!

A részletekről érdeklődjön az alábbi elérhetőségeken:

POSZTER
BOX
Digitális műhely

Konferencia-, művészeti, dekorációs posztterek
nyomtatása, tervezése papírra, vászonra
hozott téma alapján vagy a kínálatból
Prezentációkészítés
Fénymásolás
Digitális nyomtatás

A Semmelweis Egyetem központjában!
1089 Budapest, Nagyvárad tér 4.
Semmelweis Egyetem, NET, 1. emelet,
a büfével szemben
Tel.: 459-1500/56218, 06 20 374-0160
E-mail: bralaj@net.sote.hu

A palliatív ellátás alapjai

TEST ÉS LÉLEK A HALÁL
KÖZELÉBEN

Szöveggyűjtemény

Szerkesztette:

dr. Hegedűs Katalin

2. ÁTDOLGOZOTT KIADÁS

Készült az alábbi intézetek, klinikák és szervezetek részvételével:
Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézet
Semmelweis Egyetem Aneszteziológiai és Intenzív Terápiás Klinika
Semmelweis Egyetem II.sz. Gyermekklinika
Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum Onkológiai Tanszék
Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum Magatartástudományi Intézet
Magyar Hospice-Palliatív Egyesület
Magyar Hospice Alapítvány
Erzsébet Hospice Alapítvány
Zala Megyei Kórház, Onkológia

Lektorálta: **Dr. Pilling János**

© *Dr. Hegedűs Katalin, 2009, 2010*

ISBN 978 963 331 099 1

Az e-könyv alapja: A palliatív ellátás alapjai – Test és lélek a halál közelében (*Szerkesztette: dr. Hegedűs Katalin*) 2009-es kiadása (ISBN 978 963 9879 54 6)

A könyv és adathordozó (legyen az e-könyv, CD vagy egyéb digitális megjelenés) szerzői jogi oltalom és kizárólagos kiadói felhasználási jog alatt áll. Az e-könyv kódrendszer – DRM, avagy digitális másolásvédelem – feltörése bűncselekmény! Bármely részének vagy egészének mindennemű többszörözése kizárólag a szerkesztő, a szerzők és a kiadó előzetes írásbeli engedélye alapján jogszerű.

Felelős kiadó: dr. Tánco László, igazgató
Borító: Tánco László
Tördelőszerkesztő: Békésy János
SKD: 256-e

Tartalom

Előszó a 2. kiadáshoz	7
1. Terminális állapotú betegek palliatív ellátása (bevezetés) <i>(dr. Muszbek Katalin)</i>	9
A hospice ellátás alapelvei	9
A hospice ellátás formái	9
Hospice otthoni ápolás	10
Hospice – palliatív egység	10
Kórházi támogató csoport (mobil team)	10
Hospice nappali szanatórium	11
Hospice ház	11
A hospice-palliatív szakellátás	11
Pszichés támogató munka	13
2. A súlyos állapotú betegek fájdalomcsillapításának és tüneti kezelésének elméleti és gyakorlati kérdései <i>(Dr. Ruzsa Ágnes – Dr. Simkó Csaba)</i>	17
1. Fájdalomcsillapítás	17
2. Dermatológiai tünetek	27
3. Gastrointestinalis tünetek	34
4. Légzészavarok	59
5. Vizeleési zavarok	68
6. Neuropszichiátriai zavarok	70
7. Folyadék- és elektrolit zavarok	73
8. Metabolikus zavarok	80
9. Láz és fertőzés	82
10. Az utolsó órák, haldoklás	83
3. A palliatív gyermekgyógyászat szomatikus és pszichoszociális vonatkozásai	89
A gyermek palliatív ellátás jövője Európában <i>(Huda Huijer Abu-Saad)</i>	89
Valóban meg kell változtatnunk a palliatív ellátás definícióját gyermekek esetében? <i>(Tomasz Dangel)</i>	93
Saját definícióm a gyermek palliatív ellátásról <i>(Richard Hain)</i>	101
A palliatív ellátás megkezdése nem rákban szenvedő gyermekeknél: felvételi kritériumrendszer <i>(Marek W. Karwacki)</i>	102
A fájdalom felmérése az élettartamot lerövidítő betegségben szenvedő gyermekeknél: gyakorlati megközelítés <i>(Huda Huijer Abu-Saad)</i>	107
A major opioidok hatása gyermekeknél <i>(Richard Hain)</i>	110
4. Haldokló betegek pszichoszociális ellátása <i>(Dr. Muszbek Katalin)</i>	115
A haldoklás és a halál egyéni és társadalmi megítélése	115
A haldoklás pszichés folyamata	116
Esetbemutatás	117
Pszichiátriai tünetek és kezelési lehetőségeik	118
A súlyos állapotú beteggel való kommunikáció alapelvei	119
A jó orvos-beteg kapcsolat	119
5. Család és szociális háttér a terminális állapotú betegek és hozzátartozóik ellátásában <i>(Cseri Péter)</i>	121
Bevezető	121

Alapelvek, kiindulási pontok	122
„Családi diagnózis”	125
Összefoglalás	126
6. A palliatív ellátás társadalmi és kulturális háttere (Gyukits György)	129
A halál kulturális meghatározottságának változásai a társadalmi átalakulások folyamán	129
A társadalmi átalakulás legfontosabb jellemzői	129
Demográfiai háttér	130
Társadalmi-gazdasági különbségek	132
A halál módjai és a szükségletek	132
A hospice-szellemű ellátás társadalmi beágyazódása	132
Team és társadalom	133
7. A rossz hírek közlése (Kath Donovan)	135
Milyen információkat kell közölni rossz hír esetén?	135
Közlési modellek	136
Mely információkat kell közölni rossz hír esetén és hogyan?	143
8. Eutanázia és hospice. A terminális állapotú betegek palliatív ellátásának etikai kérdései (Dr. Hegedűs Katalin)	151
Az eutanázia „időszerűsége”	151
Az eutanázia fogalma és története	153
Mi a helyzet Magyarországon?	156
A katolikus egyház állásfoglalása	157
Az aktív eutanázia elvei és gyakorlata	158
Az élő végrendelet (living will). A „nem újraélesztendő” elhatározás	163
Hospice: az eutanázia alternatívája	166
Az eutanázia-kérések okai	169
Etikai konfliktusok, nehéz döntések	171
9. A gyász lélektana. A normál és a komplikált gyász folyamata, a támasznyújtás lehetőségei (Dr. Pilling János)	175
Bevezetés	175
A normál gyász	177
Anticipációs gyász	178
Sokk	178
Kontrollált szakasz	178
Tudatosulás	178
Átdolgozás	180
Adaptáció	180
A gyász és a depresszió elkülönítése	181
A komplikált gyász	182
A támasznyújtás lehetőségei	185
A gyászolók segítése Magyarországon	189
Ajánlott irodalom a tanatológia és a palliatív terápis tanulmányozásához	193
Mi a hospice-palliatív ellátás?	195
Magyar Hospice-Palliatív Egyesület	195
KHARÓN	196

Előszó a 2. kiadáshoz

A szöveggyűjtemény a *Tanatológiai ismeretek. A haldoklás és a gyász kérdései az orvosi gyakorlatban. A terminális állapotú daganatos betegek palliatív ellátása* című kurzus előadásaihoz írt, illetve összegyűjtött tanulmányokat tartalmazza.

A terminális állapotban levő betegek komplex ellátása, valamint a halál, haldoklás, gyász kérdései eddig igen kis súllyal szerepeltek az orvosi curriculumban: számításaink szerint 2000-ben a 7000 órás képzés 0,49%-át, mintegy 34 órát tettek ki. Ugyanakkor köztudott, hogy Magyarországon évente 33 000 beteg hal meg a különböző daganatos betegségek következtében. Egyre több onkológiai beteg kerül terminális állapotba, azaz olyan helyzetbe, amikor már nem az okot, hanem a betegség okozta tüneteket lehet csak befolyásolni. Az emelkedő betegszámmal szemben áll az a valós helyzet, hogy Magyarországon a betegségük végső szakaszába kerülő betegek palliatív ellátása nem igazán megoldott, a folyamatról nemcsak a civil szféra nem rendelkezik megfelelő ismeretekkel, hanem az orvosok graduális és posztgraduális képzéséből is hiányzik. Ezért tekinthető nagyon fontos lépésnek az orvosképzésben a témával foglalkozó kurzusok megindítása és az ehhez kapcsolódó tananyag kiadása. 2004 és 2009 között kb. 350 orvostanhallgató végezte el a kurzust a Semmelweis Egyetemen. A hallgatók részéről nagyobb létszámra lenne igény, de a halál, haldoklás és gyász témája megkövetel bizonyos intimitást, és az egyik cél a közvetlen, interaktív kommunikáció lehetőségének biztosítása az előadók és a hallgatók között.

A tanulmányok – a kurzus témáit követve – korszerű áttekintést adnak a palliatív ellátás minden területéről: a súlyos állapotú betegek fájdalomcsillapításáról és tüneti kezeléséről, a haldokló betegek pszichoszociális ellátásáról és a velük való kommunikáció nehézségeiről, a palliatív ellátás társadalmi és kulturális háttéréről, a család szerepéről a haldokló beteg mellett, a terminális állapotú betegek ellátásának etikai és törvényi szabályozásáról, a gyászról és a gyászolók segítéséről, valamint külön fejezet szól a palliatív gyermekgyógyászat szomatikus és pszichoszociális vonatkozásairól. A 2. kiadás során elsősorban „A súlyos állapotú betegek fájdalomcsillapításának és tüneti kezelésének elméleti és gyakorlati kérdései” című fejezetet újítottuk meg, hiszen az első kiadás óta eltelt hét év során ezen a területen sok változás következett be.

A szöveggyűjtemény a haldokló daganatos betegek komplex ellátásáról és humánus ellátásáról szóló ismereteket a hospice szellemiség jegyében, holisztikus, multidiszciplináris szemléletben jeleníti meg: a beteg szomatikus, pszichés, szociális, erkölcsi és spirituális igényeit is figyelembe veszi. A jelenlegi orvosképzésben hiánypótló szerepet kíván betölteni, ugyanakkor a posztgraduális orvosképzésben és a már gyakorló és a téma iránt érdeklődő orvosok körében is érdeklődésre tarthat számot.

Dr. Hegedűs Katalin
szerkesztő

AJÁNLOTT IRODALOM A TANATOLÓGIA ÉS A PALLIATÍV TERÁPIA TANULMÁNYOZÁSÁHOZ

1. **A halál és haldoklás kérdései a társadalomban**
 Glasenapp H: Az öt világvallás. Budapest: Gondolat Kiadó; 1984.
 Hennezel M, Leloup JY: A halál művészete. Budapest: Európa Könyvkiadó; 1999.
 Hennezel M: Mindhalálíg méltósággal; Budapest: Európa, 2007
 Polcz A: A halál iskolája. Budapest: Gondolat Kiadó; 1989.
 Polcz A: Ideje a meghalásnak. Budapest: Pont Kiadó; 1998.
 Popper P.: Fáj-e meghalni? Budapest: Saxum Kiadó; 1999.
2. **Halál és haldoklás a médiában. A palliatív ellátás társadalmi és kulturális háttere**
 Pilling J (szerk.): A halál, a haldoklás és a gyász kultúrantropológiája és pszichológiája. Budapest: Semmelweis Kiadó; 2009.
 Zana Á: Halál és haldoklás a vizuális médiában. – Hogyan alakul halálképünk a média hatására? *Kharón*, 2007; 11 (3-4)
3. **Kommunikáció a haldokló beteggel**
 Kübler-Ross E: A halál és a hozzá vezető út. Budapest: Gondolat Kiadó; 1988.
 Hennezel M: A meghitt halál. Budapest: Európa Könyvkiadó; 1997.
 Pilling J (szerk.): A haldoklás és a gyász pszichológiája. Szöveggyűjtemény. Budapest: SOTE; 1999.
 Renz M: Vallomások a halálos ágyon. Budapest: Agapé Kiadó; 2003.
4. **A haldokló betegek hospice szellemű ellátása**
 Clark D: A palliatív ellátás története: rituális folyamat? *Kharón*, 2001; 5 (1): 6-17.
 Foley KM: A palliatív ellátás múltja és jövője. *Kharón*, 2006; 10 (1-2).
 Hegedűs K: Az emberhez méltó halál. Budapest: Osiris Kiadó; 2000.
 Hegedűs K: A hospice ellátás elmélete. Budapest: ETI; 2006.
 Singer M: Együtt lenni, együtt érezni. Önkéntes betegkísérés a hospice-ban. Magyar Hospice Alapítvány; 2003
5. **Az egészségügyi személyzet halállal kapcsolatos attitűdje**
 Békés V: Halál iránti attitűd az életkor, a nem és a vallásosság függvényében. *Kharón*, 2003; 7 (1-2) 30-48.
 Hegedűs K, Pilling J, Kolosai N, Bognár T: Ápolók és orvosok halállal és haldoklással kapcsolatos attitűdje. *Lege Artis Medicinae*, 2001; 11 (6-7): 492-499.
 Hegedűs K, Pilling J, Kolosai N, Bognár T, Békés V: Orvosok halállal és haldoklással kapcsolatos attitűdjei. *Orvosi Hetilap*, 2002; 143 (42): 2385-2391.
 Hegedűs K, Zana Á, Szabó G: Medikusok halálképe és a halállal, haldoklással foglalkozó kurzusok hatásai. *Kharón*, 2006; 10 (3-4) 46-58.
6. **A súlyos állapotú betegek fájdalomcsillapításának gyakorlati kérdései**
 Telekes A, Horváth Zs: A daganatos fájdalom csillapítása. Budapest: Magyar Rákellenes Liga; 2002.
 Horváth JA: Fájdalomcsillapítás a gyakorlatban. *Lege Artis Medicinae*, 2007;17 (11) 754-758.
7. **Előrehaladott rákbetegségben szenvedők tüneti kezelése**
 A terminális állapotú daganatos betegek palliatív ellátása. Szakmai irányelvek. 2. bővített kiadás. Budapest: Magyar Hospice – Palliatív Egyesület; 2002.
 Kollár J: Zeneterápia a daganatos betegek kezelésében. *Lege Artis Medicinae*, 2007; 17 (11), 828-832.
8. **A halál és haldoklás etikai és jogi kérdései. Az eutanázia dilemmái**
 Blasszauer B: A jó halál. Budapest: Gondolat Kiadó; 1984.
 Blasszauer B: Eutanázia. Budapest: Medicina Kiadó; 1997.
 Bitó L: Boldogabb élet, jó halál – eutelia, eutanázia. Budapest: Athenaeum 2000; 2005.
 Broeckeaert B: Az eutanázia legalizálása Belgiumban. *Kharón*, 2003; 7 (1): 8-29.
 Eutanázia és asszisztált öngyilkosság az EAPC Etikai munkacsoportjának szemszögéből. *Kharón*, 2003; 7 (3): 8-17.

Have HT. Érvek az eutanázia és az asszisztált öngyilkosság legalizálása mellett és ellen. *Kharón*, 2003; 7 (3): 18-37.

Hegedűs K: Újabb viták az eutanáziáról és a palliatív terápiairól. *Lege Artis Medicinae*, 2008; 18 (10): 732-735.

Jobbágyi G: Az élet joga – abortusz, eutanázia, művi megtermékenyítés. Szent István Társulat; 2004.

Kerpel-Fronius S: A nürnbergi orvosper. A kényszereutanázia-program örök érvényű társadalmi tanulságai. *Lege Artis Medicinae*, 2008; 18 (2): 94-96.

9. A palliatív gyermekgyógyászat kérdései

Nagy M.I: A gyermek és a halál. Budapest: Pont Kiadó; 1997.

Polcz A: Meghalok én is? A halál és a gyermek. Budapest: Századvég Kiadó; 1993.

Földesi E, Hauser P, Garami M: „Míg a halál el nem választ.” Esetbemutató. *Kharón*, 2002; 6 (3) 23-31.

Földesi E, Zsámbor Cs: A gyógyíthatatlan daganatos gyermek és családja pszichés vezetése. *Kharón*, 2004; 8 (3) 7-14.

Fodor-Szlovencsák K: A gyermekek halálképeinek fejlődése. *Kharón*, 2000; 4 (4) 89-135.

Molnár M.M: A rajzvizsgálat mint pszichodiagnosztikai eszköz a kisiskolások halálképeinek feltérképezésében. *Kharón*, 2007; 11 (3-4) 69-109.

10. Család és szociális háttér a terminális állapotú betegek és hozzátartozóik ellátásában.

Cseri P (szerk.): Segítségnyújtás a végeken. Haldokló betegek és hozzátartozóik pszichés, szociális és spirituális támogatása. Budapest: Magyar Hospice-Palliatív Egyesület; 2002.

Simkó Cs: Súlyos beteg a családban. *Kharón*, 2004; 8 (4) 13-31.

11. A haldokló betegek pszichoszociális ellátása

Muszzbek K (szerk.): Pszichológia a rákbetegek szolgálatában. Budapest: Magyar Hospice Alapítvány; 2006.

Pilling J (szerk.): A halál, a haldoklás és a gyász kultúranropológiája és pszichológiája. Budapest: Semmelweis Kiadó; 2009.

12. A gyász lélektana és a gyászolók segítése

Pilling J (szerk.): Gyász. Budapest, Medicina Kiadó; 2003.

Pilling J: Segítség a gyászban. Budapest: Magyar Hospice Egyesület; 2001.

Tattelbaum J: Bátorság a gyászhoz. Budapest: Pont Kiadó; 1998.

13. Élet az élet után? Halálközeli élmények

Moody R.A.: Élet az élet után. Budapest, Ecclesia Kiadó; 1996.

Szépirodalmi művek (válogatás)

1. Ingmar Bergman – Maria von Rosen: Három napló. Budapest, 2005. Európa Kiadó
2. Mitch Albom: Keddi beszélgetések életről és halálról. Budapest, 2000. Magyar Könyvklub.
3. Polcz Alaine: Egész lényeddel. Pécs, 2006. Jelenkor Kiadó.
4. Nagy Bandó András: Sosemvolt Toscana. Budapest, 2006. Szoba Kiadó.
5. Dymphna Cusack: Ketten a halál ellen. Bukarest, 1968. Irodalmi Könyvkiadó.
6. Szabó Magda: Az ajtó. Budapest, 2004. Európa Kiadó
7. Dino Buzzati: Hét emelet (novella)

Filmek (válogatás)

Mindhalálig zene

A belső tenger

Millió dolláros bébi

Legyetek jók, ha tudtok!

MI A HOSPICE-PALLIATÍV ELLÁTÁS?

A **hospice** a súlyos betegségük végstádiumában levő, elsősorban daganatos betegek humánus, összetett ellátását jelenti multidiszciplináris csoport segítségével. Az ellátás célja a betegek életminőségének javítása: testi és lelki szenvedéseik enyhítése, fizikai és szellemi aktivitásuk támogatása, valamint a hozzátartozók segítése a betegség és a gyász terheinek viselésében.

A hospice ellátás történhet *fekvőbeteg intézményekben* (szervezetileg önálló hospice otthonban vagy egy kórház részét képező palliatív osztályon, esetleg kiképzett mobil csoport segítségével, általános osztályokon), *ambuláns formában* vagy a *beteg otthonában* (házi szakellátás formájában).

A **palliatív ellátás** (terminális palliatív medicina) a terminális állapotú betegek fájdalmának és egyéb tüneteinek enyhítésére irányuló, támogató kezelések összessége, amely magában foglalja a hospice szellemiségét és a magas színvonalú orvosi szakértelmet az egészségügyi rendszeren belül.

A hospice és palliatív ellátás a terminális időszakra vonatkozik, mely néhány hónaptól akár csak napokra terjed ki és az agonális időszakkal fejeződik be. A betegek akkor kerülhetnek hospice ellátásba, amikor már kuratív kezelésben nem részesülhetnek.

MAGYAR HOSPICE-PALLIATÍV EGYESÜLET

A *Magyar Hospice-Palliatív Egyesület*et 1995-ben alapították hazai hospice szervezetek. Napjainkban több mint 80 hospice szolgáltató működését koordinálja, mint kiemelkedően közhasznú egyesület. Olyan szervezeteket fog össze, amelyek a legsúlyosabb állapotú, daganatos betegek ellátásával, testi-lelki szenvedésük csillapításával foglalkoznak. Célja a szakmai együttműködés elősegítése, az érdekvédelmi feladatok ellátása, az ellátás szakmaiságának biztosítása a betegek életminőségének javítása érdekében. 2006-tól tagja a *Nemzeti Egészségügyi Tanácsnak* a daganatos betegek érdekeinek képviselőjeként.

A Magyar Hospice-Palliatív Egyesület feladatai:

- a hospice ellátás minőségének védelme
- irányelvek, standardok kidolgozása
- tagságának érdekvédelme
- belföldi és nemzetközi kapcsolatok építése
- kutatások, publikációk hozzáférhetővé tétele
- a társadalmi tudat formálása
- információs központ működtetése

Küldetésünk a halállal és haldoklással kapcsolatos szemlélet megváltoztatása, a betegek, a hozzátartozók és az egészségügyi dolgozók mind szélesebb körű tájékoztatása.

Magyar Hospice-Palliatív Egyesület
1089 Budapest, Orczy út 6. II.201
Tel./Fax: (1) 215-0938
e-mail: iroda@hospice.hu
honlap: www.hospice.hu

KHARÓN

THANATOLÓGIAI SZEMLE

tanulmányok, esszék a halálról és a gyászról

A „Kharón, Thanatológiai Szemle” című folyóirat 1997-ben indult útjára, s a magyar thanatológia első és máig egyetlen szakmai fórumaként szolgálja az általa megfogalmazott célokat. Szerkesztőbizottságát a thanatológia tudományának sokszínű szakirányú képviselőket biztosító szakemberei alkotják (pszichiáterek, pszichológusok, bioetikusok, onkológus szakorvosok, orvostörténészek, művészettörténészek, néprajzkutatók stb.). A Kharón lapjain olyan interdiszciplináris jellegű írások jelennek meg, amelyek a haldoklással, halállal és gyással kapcsolatos pszichiátriai, bioetikai, szocio-kulturális és bölcséleti problémákat járják körül, teret adva a hazai szakemberek elméleti és gyakorlati kutatási eredményei és a nemzetközi összehasonlítást lehetővé tevő külföldi kutatási eredmények ismertetésének. A tanulmányok olyan kérdésköröket járnak körül, mint pl. a gyógyíthatatlan betegek és a gyászolók pszichoterápiája, a terminális állapotú betegek palliatív terápiás kezelése, a hospice-ellátás problémái, az eutanázia; mindezeket kiegészítik a kulturális és vallási rítusokra, az orvostörténetre, a néprajzra, művészettörténetre stb. vonatkozó történeti háttérkutatások eredményei.

A hazai szerzők publikációinak megjelentetése mellett nagy hangsúlyt fektetünk a forrás értékű külföldi munkák fordítására, kiadására is. E munka részeként magyar nyelven a Kharónban jelentek meg elsőként olyan, nagy jelentőségű írások, mint például az Egészségügyi Világszervezet útmutatója a rossz hírek közléséről, az Európai Bizottság állásfoglalása a haldoklók ellátásáról, vagy éppen Erich Lindemann klasszikus tanulmánya, mely megalapozta a gyász lélektanával kapcsolatos kutatásokat.

Az elmúlt években a Magyar Hospice-Palliatív Egyesületnek köszönhetően a folyóirat már az interneten keresztül is elérhető. 2008-tól a Kharón – regisztrációval ingyenesen – olvasható elektronikus folyóirattá alakult, azonban a folyamatosság fenntartása érdekében a szerkesztőség a lap számozásán nem kívánt változtatni.

www.kharon.hu

